

едиција

цепни
а
на
гр
е
м

уредник
Ален Бешић

ЖИВОРАД НЕДЕЉКОВИЋ

дете

СЛАТКЕ СЕМЕНКЕ

Падао је дубок снег и није био
Метафора, литота, пословица.
Каишева сланине било је мање
Него зимских месеци.
Пролећа истоветна пролећима
У машти и стварности писаца за децу.
Лета топла и плаховита попут
Образовања, а јесени налик
Описима Војислава Илића.
Поезија је била и антифашистичка
И откривалачка и удворичка
И љубавна и тамновали су песници.
Као Дис. Углавном као Дис.
Био сам мали и читао о испадима
И скретању пажње; о егоизму
И доброј вољи двора.
Тикве су цветале на лединама
И биле под сивим суморним небом
Пуне семена.
На утакмицама и у биоскопу, у школи,
Таманио сам семенке и пљуцкао опну
На под и у траву поред аут – линије.

ДЕТЕ

Прогањао ме је дуго исти сан: браним
Гол начињен од ђачке торбе и јакне.
На ледини крај школе. Нападају га
Мртви и наизглед живи. Познао бих
И понеког песника, бравуре.

Искрсава слика. Падам, разбијених колена.
Вичем, а глас се враћа: ја сам дете, само дете.
Исцерени, прете лекари, учитељи, жбири.
Ликују локални мангупи.

Дижу ме, све док не клонем, будан.

На новој ледини нема гола.
Нестале су речи: ја, сам, дете, *само*.

Са јакном преко торбе и потрепштина
За дан у коме нећу одати да заиста сам дете,
Стојим на тргу, на пијаци, ходам.

ПРЕЛОМНИ ДОГАЂАЈ

Очас, скршило би се моје време.
Нисам никада спајао крхотине.
У игри, ломио сам године
Као са свештеником славски колач.
Беху то бескрајне песме.

И уживао у предвидљивости, лишеној
Преломних догађаја. Стигоше и они
И приче, да плешу у овом телу.
Уживају, врте мисао у убрзању.

Не пуштају ме све те моје смрти,
Умањења до маковог зрна, олујом
Збрисани снови, чежње.

И најмањи би отпор постао преломни
Догађај, а предвидљивост чудо.

У пуноћи где дубим пећине
Да бих очувао целину, биће и ништа.

ШТА САМ МОГАО

Шта сам могао да досегнем, будем.
Лако је нагађати, ослоњен о стихове
И претпоставке, тај дуги резбарени штап.
Урезане сечивима које с муком узимах,
Медом спокојства преливене су шаре.

Нова уметност мноме овладава:
Ударам у своје оклопе, слушам одјеке.
Ни налик чембалисти, обасутом
Драгуљима и стидом краљеве јединице.
Сигуран тек да нисам губио душу.
Без воље да јави изложен будем.

Ни налик јуродивом старцу што у возу
Ређа молитве, витла штапом. Проклиње шегу;
Запрљана вучја чељуст на крају рукохвата
Прождире јарост, нелагоду постојања.

Добро је, нека лапће звер и путовање траје.
Чуђење гута и саму помисао да ћу знати
Шта сам могао да учиним са животом,
Магаретом утонулим у мед.

Состављати молитве од одјека, да их чујеш
Ти што и од шеге створиш уметност,
Зар то није искупљење.

ХЕДОНИЗАМ

Свакога дана плаше нас ратом;
Људи избрани да плене ведрином
И не облаче костим дворске луде,
Монотono понављају ту страшну
Временску прогнозу; врше власт.

Прозирна је и јасна дуговека игра,
Као душа преплашеног дечака,
Као устројство империјалне силе.

Неће бити рата, говорим свакад
Дечаку. Кад налазимо асоцијације
За реч вино, примерице; зар би
Роалд Дал, зар би Душко Радовић,
Дозволили да мир плине као сладолед.

Лако нам иде: Жупа, тамјан, подрум,
Бургундија, буре, Мозел, шунка, фадо,
Мадеира, Камамбер, Медок, Шарац,
Вранац, нафора, Шампања, песник,
Крв; очас окренемо куглу и њену
Историју око нашег зрнастог сунца.

Распрсну се мехурићи асоцијација
За пиће богова у резбареним пехарима
Ума; чокоти нарасту од пустог страха.
Насмешене звезде у нама затрепере.
Све даљи од прогноза, владамо.

КАД БИ, АКО БИ

Кад би жирафи ставио поводац
И изашао на трг, усхит би струјао
Као бол на вест о смакнућу трибуна.

Ако би крокодилу облепио чељуост
И провео га парком до Мораве,
Седма сила би окончала штрајк.
Сва пажња биће намењена теби.

Чуду, решеном да зграби сав говор.
И славу залеђену на екранима.

Ако напишеш песму о симбиози
Жирафе и Пигмеја и додаш строфу
О хармонији рептила и домородаца,
Биће пређутана твоја уметност.

Иако изгубљен биће сјај, истрајан
Буди и пиши: када бих, *ако бих*;
Поезија жуди за чежњом и зебњом.
Сигурна у себе, о складу све зна.

ПОТКОВИЦА

Не умем да направим потковицу
И поткујем коња, не умем ни мотику
Да искујем, прошће да истешем,
Побијем га на међи. И застанем, поносан
Због плота, ослонца имања и душе.

Не умем корпе од пружа, посеченог
Тик уз вечност протицања, да плетем
И испуним их клиповима. Јер и семе
Нестане, иако страшила утварно дрежде.

Не умем да познам зло кад ме расани.
Да узвратим и кажем: ово је моје.

Не знам да набројим, оче, шта си још умео.

Ниси боловао због мојих незнања; знао си
Да попијеш и кренеш на подмуклост и лаж.

Знаш да има времена за сва умећа.

Видиш да ме ат носи пред капију зоре.
Речи су давна потковица, сачувана
Да би ехо и искра прешли преко међе.

СТОНИ ФУДБАЛ

И одјурио бих по наранџасте
Бомбоне на меру или жути сладолед.
Омиљене боје детињства; да, да,
Новчиће сам узимао из твог сакоа, оче.
Довољно и за стони фудбал, и за Чик.

Испрва неприметно, илузиониста вади
Године из невидљивог џепа. Украде
Две, онда десет, остави ратове, беду.

После и други завуку шаку, одваде
Још више, тобож не знају шта раде.

Шта раде с толико сладоледа, оче,
Шта ће им сав тај виски, дрога, убице.

Спустио бих кесицу бомбона у твој џеп,
Играли бисмо фудбал на столу баченом
Иза Дома; врхунска израда, Аоста, Леће.
Поправио би га; златне руке имаш.

И питао бих, као да си странац: чико,
Јесу ли сви ови жетони твоји, чико.

МЕНУЕТ

Из Крајине лепа Влајна,
Стих Тозовчеве песме,
Дуго је за мене био енигма,
Као ноћ, као детињство.

Нисам знао шта је Крајина,
Шта значи Влајна, било ме је
Срамота да питам старије.
Слушали смо Радио Београд;
Отац се спремао на посао,
Мајка увелико пословала,
Музика и вести допирали са радија
Марке менует. И менует је био
Загонетка, као јелек и антерија.

И Билкићева крчма у планини.
Држао сам упорно далеку слику.
Додавао детаље, видео светла
Под јорганом; прегазио Игман
Кроз међаву, да се угрејем уз пећ.

Није било лепе Маре, ни Миле;
Само топлота и плес речи.

ПЕШАК

Године су прошле пуне звука,
Одасвуд допирала је бука.
Са стадиона, из фабричких хала,
Са радних акција, са радија.
Из крошње дуда капао је
Шум лишћа у летњој спарини.
Рок музика у емисији Вече уз радио,
Глас Николе Караклајића.
Упијао сам његове шаховске
Анализе и коментаре; повлачио
Фигуре и губио, губио од свих.
Желео увек да пешак стигне
У последњи ред; по правилу,
Пут пун замки и препрека.
Године пуне омиљеног звука:
У часу кад краљицу или топа
Вратим на таблу, у игру; тај удар.
Отац је знао за излишност правила
Кад радост корача; побеђивао сам.

ОСНОВНО ОСЕЋАЊЕ

Кад жели да своје приче
Сачува само за себе
И да провери знања,
Наш дечак пише на енглеском.

Ако их крадомице прелистам,
Познаћу тек по коју реч,
Али ми основно осећање
Сигурно неће измаћи.

Кад читам давне своје песме,
Препознам понеку кључну реч.
Тек назрем страх, зебњу,
Као да живот није био мој.

КЉУЧНЕ РЕЧИ

Срећа. Неизговорене речи.
Памтим шта изриче
Неизрециво једно биће.

Туга. Било је превише тишине.

Стрепња. Судар тишине са тишином.

Присност. Са неизговореним.
Да бих поднео друге присности.

Свет. Уверен сам да ме жели.

Знам. Знам шта ћу сазнати, страх ме је.

Страх. Нема га, тако изгледа бићу
Које сања што и ја.

Постојим. Тако изгледа.

Кључ. Није га било, ни сада га нема.
Оно што сам закључао, има ко да отвори.

НЕШТО НАЈВЕЋЕ

Свакога јутра погледам
Насловне стране новина.
Чему поезија у доба бестидности.
Помислим а одговор знам.

Не знам шта би било да је нема,
Али замишљам, замишљам.

И не видим себе другачијег;
Само као белину која пада из себе
И прекрива велико ништа.

Велико ништа, тамо одакле шаљу
Речи и слике, тамо где их створе.
И велико нешто у теби, у мени;
Брани да ништа постане највеће.

Питаш се и ти, кадикад, чему поезија,
И видиш себе у прекрасном том паду.

ЧАЧАК

Да сам рођен и одрастао у Чачку,
Ишао и у његове вечерње школе,
Знао бих за важне догађаје
И митове, гусларе и гусаре,
Места за изласке; мој живот био би
Другачији. Волео бих свој град,
Од малена штовао његове песнике.
Писао бих песме о њему, о њима,
О Надеждином путу у Реснику.
О Даници, Степиној кући, о рокерима,
Блузу у парку. О каменој књизи предака
И њеном истраживачу.
Имао бих замашан опус: и мој живот
И Чачак, били би другачији.
Ако и напишем понеку песму,
Биће то опет елегија странца.
Увек је тако: да сам, да је, да су; увек
Правдање без разлога, покрића.
А поезију не дотиче рођење, први плач,
Већ оно пре. Од оног после признаје
Изостанке, чежњу, бекство у немогуће.

ШИРИМ РУКЕ

Градови, топли пространи градови,
Шире своје руке. Кад дођем, пожелим
Да живим у њима.

Да идем на пијаце, на трг, у галерије
И позоришта, у библиотеке и музеје.

У сваком, могао бих опет упознати свет:
Седети с песницима у редакцијама
Часописа. У кафанама пио бих вино
Из околних винарија и причао
О животу својих саговорника.

Могао бих живети у топлим древним
Градовима и писати песме у њима:
Како је било и како је могло бити.
Све док не дођем у град сачуван за мене.
Да упознајем душу, изгубљен у древности,
У себи где ширим руке и знам како ће бити.

ПРЕПОЛОВЉЕНО БИЋЕ

Већина мојих ближњих личи на јахача
Који ишчекује да коњ под њим
Доспе до извора и напусти пустињу.

Већина врти се у круг; вукови прете
Да поједу половину напаћене животиње,
Као у причи барона из детињства.
Ветар котрља обмане, лажи.

Бар да вода потече из трупла.
Звери кидишу на коња што обично
Две ноге има. Можда сам и ја на слици.
Не знам шта виде моји ближњи.

Можда само цркву. Слаби, чују ме.
Загледан у кулаша везаног за крст
Изгубљене светиње, ређам речи:
Проћи ће и ово, и ово ће проћи.

Верујем, верујем, и једну по једну лаж
Слажем као цигле, да бих са крста
Спустио рзање и глад, бол и наду.
И сакрио их у причу.

ЧОПОРИ

Наиђу тако времена
Кад изгледа да ниси потребан
Људима збијеним у чопоре,
Наученим да без речи
Чине све што треба
У добровољном лову.

Уз ликовање и весеље,
Улогу одиграју до краја:
Плен је издвојен и раскомадан,
А на белини ни рога, ни капљице.

Наиђе тако и ова пуста зима
Кад чежњиво загледан у Столове
Потрчиш за дивљим коњима
И храниш их цвећем из сликовница.

Да си тамо, клонуо би у смет и нестало.
А на снегу ни капљице неће бити.

Наиђе време кад чопори кидишу
На призоре из једине сликовнице.
Престрашена, пчела нема где да слети.

БРИСАЧИ

На северу, луда је вејавица
Украш благе зиме у којој живот,
Топео колач с брусницама
У ресторану загледаном
У прозирна јавна здања,
Иде без застоја, знаним током.

У мом граду, нараслом
Попут трбуха труднице,
Тихе у завејаном аутомобилу,
Видљив је тек живот
Малих пахуља што уз смех
Смишљају најлепше бајке
Далеког небеског народа.

И бајке чило падају на стакло
Испред очајних возача.

У свакој стасаваће нерођено дете
Чија мајка молећиво гледа
У живот и види брисаче.

ЗАШТО

Знам зашто сунце излази на истоку,
А залази на западу.
Али могло би барем краткотрајно
Да излази на западу, а залази на истоку.

Тада ништа не би било исто.

Запад би променио име,
Исток такође, језик се брине о томе.

И опет би сунце изгревало на истоку,
Замирало тамо где је некада излазило.
И то би био запад..

Лако је језику и изгледа да му је свеједно
Због радости кад светлост обасја
Прелепе његове пределе,

Свеједно због среће
Кад их остави да би се велико зашто
Играло са мношћом у тешком сну.

ЧЕЉУСТ КРОКОДИЛА

Кад страшно боли зуб,
Доктор га стрпљиво лечи
И излечи или га ишчупа.

Кад грло боли,
Помогну слатки сирупи,
Топле облоге, чај.

Кад глава пуца,
Узнем таблету против
Игличасте неподношљивости.

Јак и опасан може бити бол.

Постоји и најјачи, друкчији
Од свих, непопустљив, чељуст
Крокодила није му равна.

Постоји, мајчице моја,
Предобри оче мој.
Онај што не испушта
Тело откад знам за себе.

Не попушта, јер ништа није
Као у сну којег сањам,
Који ме држи и сања.

СТАРИ АУТОБУС

Крцат као Институт у Палмотићевој,
Стари аутобус децембар прећи ће
Преко моста налик оном
Из Шијановог филма.

Опуштени разговори теку.

Уступивши седиште трудници,
Тадићеве песме читам с муком.

Изаћи ћу пред устаничким брдом
Да чујем давно најављени говор.

Ако говорник затражи да изустим коју,
Не знам шта бих рекао, збрда – здола.

Поштовани мој народе, народе мој,

Почео бих и стао, збуњен паником:
У поновљеној сцени
Аутобуси пуни натуршчика
Стају на мосту. И тихо јеца хармоника.

СТЕЋИ УСЛОВ

У усек између сирене воза на мосту
И објаве: путнички воз за Краљево
Долази на други перон, удене се журба,
Сав свет остао код Хиперборејаца
Где сам кратио ноћ, разносећи
На ђоновима интерпункцију.

У топлом вагону весели ће бркајлија
Дуго загледати карту, пре него је пробуши.
Заподенуте приче нестајаће међу вирусима.

Путовати, да, истим возом, што дуже,
Спречив да нахрупе покретне слике,
Књиге и доба у њима.

Доста је што теглим заподенуте песме:
Испрана слова на прочељима станица.

Лелујави бркајлија зна за успутну стрепњу,
И места где треба успорити.
Иако без дана одмора и боловања,
Не мари што за њега не постоји пензија.

Обрће и окреће простор и време,
Реченицу без зареза и тачке; збија шале,
И избушиће рупу да ледени ваздух уђе.

КАРАНТИНИ И ЛАЗАРЕТИ

Досади и најбоља лирика, дојаде
Француски колачи, како не би
Подвале и лажи у вечерима кад народ
Учи с децом где теку сибирске реке,
Откуд Шпанији прелепе цркве, Гауди.

Деца брже – боље уђу у изречено блато,
Прасићи, ваљају се; топло је и смешно.

Моћан а забораван, свет не хаје за пајаце
И џепароше што пљују у чисто лице.

Гледа преча посла: има јастребов вид.
Сигуран у своју догму, изложи доказе
И оде у дворац: купује Полока и Бејкона,
Да би продао или трампио за боцу вина.

Уз тартуфе добро дође чаша шато маргоа,
Каткад и ћаскање о лирици сецикеса.
Смешна је и танка, и деца знају.

Ћаскање као ћаскање, не узбуди.

ВОТКА

Бануле су девојчице, и певале:
Преко леда сипај мало вотке...
Памтим само тај стих
Нове химне кафића и журки.

...сипај мало вотке,
У овој гужви сама сам и чедна.
Другарице моје топле су и кротке,
А ја сам хладна и много жедна.

Такав би могао да буде рефрен.

По коси средовечних жена и њихових
Лепих мајки клизе други стихови.
Као на Ваведење кад су палиле свеће,
А девојчице певале у порти.

Свет је тундра, а живот пермафрост,
Тако изгледа из ареала митског пића.

Са високих кула, стражари даноноћно
Пуштају песме посвећене жеђи.
Моћни сноп клизи по рошавом тлу.

Као да ће рафал управо пресећи
Конце што нас држе,
Да ће пући и уже у Јелабуги.

СТИХИЈА

Ујутру, он стоји на бедему
Дигнутом да укорици стихију
Кад наићу брза отапања и проломи;
Рукама жустро поздравља воз.

Предео освоји емоционална бујица,
Усхит лепог читљивог лица.

Не само воз и корито пуно отпада,
Свет је чудо и, мада нем, шарена кугла
Образовања за штркљастог младића.

Увек у пратњи неког старијег, дуго маше,
Можда баш мени коме чуђења донесу
Лед и чекање да обручи пукну.

Непознатог, воз ме помера из тачке која
Није тачка у другу која је нешто друго, бол.

Од А до Ш нижу се бедеми, а само један
Остане наш, отпоран на класичне замисли,
Говорим у себи као да ишта знам.

Говорим бићу које ће остати биће,
Не овладавши вештином да стихију сакрије.

ДОЋИ МИ ОПЕТ

Слетео је у двориште уз пругу
Јер сигурно зна да су у малој кући
Безазленост и самоћа.

Широка крила нису само птичија.

Воз журно гомила слике, пожурје ме
Да копам тунеле и време изнесем.

А тамо, уз окно од снова, старица
Сања смрти и њихова дворишта.
Види очева леђа између кожних
Капута, и маше му кад се осврне
Да у прозору угледа сузу. Маше.

У новој слици, отетој однекуд,
Кроз прозор спушта комадиће меса.

Говори немушто, а насмешено небо слуша.

Сигурно у тој кућици једно чисто биће
Радосно мрмља радосном копцу:
Дођи ми опет, и сутра дођи.

Види како с њим у бешумном лету
Граби ка безазленом смешку
И маше, као увек, увек себи.

НАРОД

Пред путовање у Талин,
Жарко жељено, а увек одлагано,
Или пред кратки лет у Тиват
Над којим ујесен сија мандарина,
Или пред полазак на посао,
Укључим телевизор
Да бих сазнао временску прогнозу,

Отуд ме заспе препуцавање
И бунцање најважнијих људи
У држави; неуморни, тамо су
И на свету најважнији људи.

Најважнији, не зато што одлазе
У Турку; што су читали своје песме
У топлој будванској библиотеци;
У краљевачкој Повељи објавили
Записе о присности и самоћи.

Већ зато што их је народ изабрао.

Онај ко је замишљао улице Риге,
И меч с њеним гусарем у Тилбургу,
Има друкчију представу о важности.

Брзо уклоним театар апсурда,
Кад уплашен, кад зацењен од смеха.
Свом силином невреме бесни.

ЕТИДА

Нова наставница музичког
Није тражила да певамо; преокрет,
Једна од већих радости у мом животу,

Причала је као да пева, лепа, стидљива;
Биографије композитора биле су дар.
Хватајући белешке, сажимао сам глас,
Ишао за њим кроз ноте светлости.
Маштао о инструменту именованом језик.
Дивио се љубавима и верности
Шопеновог срца, на пример.

Учитељице су журиле у породилишта.
Учитељи у околне градове, у веће станове.
У реформе, обрачуне, разочарења.

И ништа после није било налик песми
Исписаној у другом полугодишту
Шестог разреда; мојој заштити
У пролећном преврату кад смо
Пелцовани против великих богиња.

Остао је ожиљак на мишици од једне
Вакцине, од друге радост, лепота.

СЕРИЈА

Лета су била дуга: телевизијске серије
И непознати троме живот у градићима
Средњег запада где сваки је искорак
У емоционалност и табуе био без премца.

Дечаци су дане проводили на Морави.
Соба је била мој вир; плутао сам у магми,
Навикавао се на слике. Опонашао Војислава
И Лазу. Низао епизоде, своју Можда спава.

Хрлио кроз подстицаје и открића, тонуо
И израњао; радостан, неук, бацао облутке
Да одскакују на глаткој површи детињства.
Израсли у каменице, одскакују, и не тону.

ЛИНИЈА

Неко би љуском повукао линију
На утабаном тлу иза шупе за дрва
И игра је могла да почне:
Бацање новчића према линији.
Најближи њој доносио је власнику
Плен, све хитнуте кованице.

Страст, на одморима при крају осмог:
Стрепња, нестрпљење, радост, свађе.
Брзо сам одустао, не због губитака:
Чело је бодено ишчекивањем, буком.
Линија која означава, везивала
Мисли у чвор. И створила антитета.

Нисам више пожелео да знам где су
Црте издржљивости и бола, и видим
Има ли ичег иза, у мозгу, у стварности.

Само сам ишчекивао, само ишчекујем.
Победник ће прићи црти, подићи ме,
И придружити звецкању у шаци.

ВИОЛОНЧЕЛО

Био је и још је незаменљив
Мој Пегаз, иако нема крила.

Разнежи ме и сама помисао
Шта је све претурио преко главе.

Не воли јавна места, у сенци
Сачека парче тврдог колача.
Кад говорим о владавини и моћи,
Стрепи од свог праведног гнева.

Уз плавичасте звуке виолончела
Осети да је небески створ.
Кад зађемо у сету и боје,
За њега су и жице и гудало
И млада жена што га држи само речи.

Молећиво тражи да их присвојимо,
Као да ћу досегнути чујни склад.

Као да један је занос нестао без трага,
Да једном смо ишли кроз пустињу
И чезнули за цветом.

Заиста, то су само речи.

ЗВОНЦЕ

Нисам испуштао очев бицикл,
Драгуљ, боје олујног неба.
Родитељи су бринули о летини и малу.
Шапатам би крзнули студентске немире,
Поменули Вељка Влаховића.

Кротио сам мустанга дошлог на свет
У Љубљани, волео његово звонце,
Распевано мало огледало.
Повлачио палцем ручицу, шта ли је,
И звонио, звонио, Чубрић на трци
Кроз Југославију; падао у дворишту.

Био сам звонце, брбљив, свађалица,
Опомињао да постојим; сам на свом
Острву, одбијао једрењаке и капетане,
Неважне за историју.

Растеривао људождере. Ако постоји,
Њихов дух зазире од духа који кружи
Кроз боје светлог неба; звони и певуши,
Сав од поезије и сећања на њу.

КЛАНАЦ

Рецитовао сам на прослави
Дана Републике, у белој кошуљи,
Са марамом око врата, ушушкан:
У првом реду били су моји родитељи;
Мален, нисам знао за nelaгoду постојања,
Није било камера.

Реч је о песми Моја домовина
Матјажа Задела, ученика из Пивке.
Објављена у Малим новинама,
Лака је за памћење:
Ти имаш дубоке кланце
И над језером беле врхове.
Свих неправди да покидамо ланце
Звала си и зовеш.
У складном преводу Дамира Обашевића,
На крају је жито римовано са Титом,
Мада би боље пристајао хмељ.

Још увек, реч кланац подсећа ме на кланицу.

Теле заглeдано у шарена врата
Иза којих чека нож, дуго сам
Замишљао да крв тече између литица.
Видео и козорога на снежној стени.

ТЕЗА О ФОЈЕРБАХУ

На обласна школска такмичења,
Одасвуд стизале су свезналице.
Њихове школе имале су имена
Писаца, устаника, хероја.
Било је бригада и одреда у називима.
Сефардско презиме Пијаде красило је
Моју школу; у шестом разреду песник
Ђачког растанка заменио је сликара.

Чун се љуљнуо, понос због Моше
Кренуо за духом револуционара
У митровачки казамат.
Моша може бити и сада дописује
Тезу о Фојербаху: свет треба мењати,
Али не дирати називе школа.

Ипак, срећан је: пуши драву и пијуцка,
У ученој расправи са Лубардом и Хакманом.
Задовољан портретима младих левичара.
Задојени његовим идејама о додиру
Светлости и сенке, стрпљиво су позирали
Милошевић, Стамболић, Ђурић.
Насмејан, Ђинђић чита Хабермаса и није ту.

ТЕРЕТНИ ВАГОНИ

Преко распуста истоварали смо
Вагоне на станици у Подунавцима.
Цемент, цреп, цигла, греде, блокови.
Ницале су куће, беле раде,
На пропланцима система који је гаснуо.

Увече, болеле су руке, леђа, кости.
Била је то лепа, слатка пара;
Куповао сам књиге, плоче, одећу.
Остајало је за вињак, Баделов коњак.
Кафана памти вечери оданости
Кад је умро Елвис. Лако је било с тугом.
И с катарзом, ако смо и знали за њу.

Куће, беле раде, оронуте, испуцале,
Вољене, ту су.

Вредни гимназијалци, заљубљени
У Спинозу, Хјума, Шушњића, где су.
Тројица горе читају једно исто штиво.
Знам да кажу: пази, чувај се.
Двојица, за шанком, у мрежи, чекају
Позив шефа стоваришта и исплату.

Нису писали песме, али, ко зна,
Можда ћу затећи за нашим столом
Елегије о празним вагонима
И најслађем умору на свету.

БУЋАВО ПЛАТНО

У вестернима и трилерима,
Приказиваним уторком и петком
У сеоском Дому културе,
Увек је један био против свих.
На самом крају филма
Устајао из блата, измучен и леп.

На правој страни ОН, на другој ОНИ:
Разбојници, тајне службе, кланови,
Руси, Индијанци; суров свет.

Пленила је древна игра: сам против свих.
Видљива и на буђавом платну живота.
Несагласан са Ибзенем да је човек
Најјачи кад је сам, сценариста
Остави револвер на ноћном сточићу,
Намигне стаситој власници хотела,
Ранчеровој кћери дотури нож.
Тобож случајно наиђе у астон мартину.

Тек толико, као некад уторком и петком,
Кад помисли о њему није било.

ПОД ШАРЛОВОМ КАПОМ

Тог лета ујак ми је донео хармонику.
Такве дају тон Преверовим песмама,
Боје филмове Клода Лелуша.

Нисам марио за њу, некмоли свирао.
Само замишљао да и ја радим у Ренолу.
Монтажа реноа 4, Де Голове капе.

Обучеш саков, одеш на биров,
Сутрадан си у Ренолу, говорио је ујак.
Могоа је бити заштитник Миреј Матје.

Тито је пребирао по диркама.
Писао Шарлу и Вилију, одлазио за струг.
Врло брзо, покварио сам хармонику,
Покидао њена сребрна слова: Фурније.
Каже Превер да ништа не треба радити допола.
И под Аполинеровим мостом тужно је, дува.

Сањао сам да тамо, у Ренолу, будем део.
Важан као ујак, да се играм и мењам
Степен преноса оном ручицом.

НЕМЦИ

На страну вицеви и шале о њима,
Мирко и Славко били су јунаци доба,
Већи од Мандрака и Флаша Гордона.
Њихов творац, Десимир Жижовић,
У вихору рата обрео се на Равној Гори.
При штабу Драгише Васиће
Био илустратор равногорских листова.
Биографија као створена за едицију
Поетичног назива Мир и слава или
Никад робом, увек илустратором.

Никог нема да каже: пази, овај пуца,
Бежи, иду Германи, Гали. Брити, Скити.
Строга племена за која смо неми.
Нацртани, кружимо у једној истој води.
Поезија, у облачићима, сија.

ЗАБРАН

Ово је цер, ово граб, ово јасен,
Ево букве, и клена, тамо је леска,
Она нам да прут за неваљалу децу,
Шалио се отац кад смо у забрану
Весели спремали огрев сјесени.
Памтио сам гесла и описе, да бих
Пренео даље: ово је храст, ово сан.

Зарастао у шикару симбола,
Наш забран није више светла шума.
И никога нема, оче, да каже одакле
Овај пепео, од чега, што упорно веје.
Можда од бесаних лескових прутева.

Били смо добри, оче, и још смо;
Истина, понеко је забасао у шикару,
И они што кренуше за ехом, тамо су.
Изгубљени али добродушни, оче мој,
Пипају кору, лишће, траже дивљење.

ДРАМСКИ ПРОГРАМ

Телевизор смо купили тик пред
Слетање на месец. Мали корак,
Усклађен са другим кредитима.
Памтим првенства, олимпијаде.

Преносе из Љубљане, из Минхена.
Гол Каталинског. Конгресе, ратове
За Јерусалим, посете несврстанима.
Заблуду да политичари живе као ми.

Драмски програм, открића. Касније,
Схватио сам да је сваки драмски.
Било да је реч о јесени аутократе,
Или о кошу у последњој секунди.

Маштарије Кемпеса и Ардиљеса.
И хунта их је имала, вечна као глад.
Прајине и Кићине враголије у Манили.
Касније, драмски програм био је обојен.

КОКПИТ

Помагали смо, радосни, очевима
У градњи мостића преко потока
Којим очас груну бујице са Гоча.
Мост, да бисмо дошли до школе.

Складан, чворноват, од речи:
Тесла, талпа, косник, тестера, греда,
Абрихтер, кламфа, сврдло, либела.
Забелео се у јулу. У бископу, бомба је
Убила Саву, узела ноге Магдалени.
Небо се вукло Балканском улицом.

Мостови су више од уобразиље.
Песма над нашим понорима.
Мој дечак непрестано тражи
Да му причам о њима, да градимо.

Дижемо их, шарене, преко стихије.
Био сам и остао косник, либела.

Безгрешан, из претрпаног кокпита
Заборав нишани и испаљује ракете.

ПОШТА

Средином седамдесетих у часопису Здраво,
Објављивао сам поетизоване досетке и песме.
Рубрику Поезија и слично уређивао је
Драгослав Андрић; при помену његова имена
Искрсну раскошне слике.
Слет у капи керозина.

Памтим понеки свој прилог:
Пошта, *то* је река По, запрепаштена
Кад угледа море.
Чикаго, то је голи ујка.
Аустрија: разочарење добродреће даме.

Баш као и рубрика, живот је био испуњен, богат.
У руке би нам свако мало тутнуо штихове.
Био је овакав, онакав, а шта је, не знам.

Ипак, у најкраћем: запањеност, разочарење, нагост
И огромно ШТА изгубљено у досеткама, само
У лагуни пуној хартије, боца и сличних слика.

ВРЕМЕ БЕЗ ПРЕТЕРИВАЊА

Из аутобуса, видели смо
Разиграног вранца у декору престоничког
Предграђа, између стабала, усхићења
И трагова птица на блаженом платну.

У нараслом дивљењу, друм је спајао
Боје и наш мир, и нанео га на место
Које нисмо одредили; видео си јахаче:
Хуне, крсташе, Сарацене; опсаде.
Џокеја на Шарцу како замахује топузом
И буди речи; историју и поезију
У декору од хипербола и страха
Да дошло је време без претеривања.

Видео си освајања, слике испале из седла
И слике плануле без трага.

Срицао лирику и игру под лупом ума.
Био оно што ћеш увек бити, сине мој:
Празник душе у трајној саобразности.

ЧЕЖЊА

Кад би ме питали за омиљена јела,
Навео бих она која нисам пробао;
Цењени читаоци или драги гледаоци
Ништа важно не би сазнали о мени.

Набројао бих вина која никада нећу пити.

И слике пред којима у машти
Треперим у музејима древним.

Причао бих о музици коју нећу чути.
Занет, о Точку и Брамсу.
О нерођенима и њиховим усхитима.
И о државницима, нехајним према слави.

Издвојио бих стотину песника,
И још више безимених, заувек недоступних.
И заиста ништа не бих рекао о себи.

Сав живот је у питањима и непрестано
Одговарам, јер тако ми се живи.
Радозналом, тако ми се живи.

САДРЖАЈ

Слатке семенке	5
Дете	6
Преломни догађај	7
Шта сам могао	8
Хедонизам	10
Кад би, ако би	12
Потковица	13
Стони фудбал	14
Менует	15
Пешак	16
Основно осећање	17
Кључне речи	18
Нешто највеће	19
Чачак	20
Ширим руке	21
Преполовљено биће	22
Чопори	23
Брисачи	24
Зашто	25
Чељуст крокодила	26
Стари аутобус	28

Стећи услов	29
Карантини и лазарети	31
Вотка	32
Стихија	34
Дођи ми опет	35
Народ	37
Етида	39
Серија	40
Линија	41
Виолончело	42
Звонце	43
Кланац	45
Теза о Фојербаху	45
Теретни вагони	46
Буђаво платно	48
Под шарловом капом	49
Немци	50
Забран	51
Драмски програм	52
Кокпит	53
Пошта	54
Време без претеривања	55
Чезња	56

Живорад Недељковић
ДЕТЕ

издавач

Културни центар Новог Сада
Католичка порта 5, Нови Сад
тел: 021 528 972
факс: 021 525 168
e-mail: info@kcns.org.rs
www.kcns.org.rs

за издавача

Бојан Панаотовић

ликовни уредник

Драгана Николић

лектура

Сања Вулетић

припрема

Владимир Ватић

шtamпа

Сајнос, Нови Сад

тираж

300 примерака

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

000